

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

- Arene pitää oppivelvollisuuskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen eriyttämistä rahoitusmallissa perusteltuna. Oppivelvollisten koulutuksen laadun turvaaminen edellyttää vankkaa perusrahoitusta. Rahoitusten eriyttäminen mahdollistaa myös ammatillisen koulutuksen jatkuvan oppimisen rahoitusmallin tulosperusteisuuden kasvattamisen tulevaisuudessa.
- Arene pitää hyvänä esitystä, jonka mukaan ammatillisia perustutkintoja olisi mahdollista laajentaa lukio- tai korkeakouluopinnoissa suoritetuilla opinnoilla. Esitetty 30 osaamispisteen tutkinnon laajuuden ylittäminen on riittävän suuri ammattikorkeakoulujen näkökulmasta.
- Arene pitää hyvänä myös uuden esitetyn kaksoistutkinnon luomista, jos sen avulla kyetään kasvattamaan sekä ammatillisen tutkinnon että ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrää.
- Esitetyt muutokset palvelee kansallista tavoitetta nostaa yli 50 % nuorista ikäluokista korkeakoulutetuiksi vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen ei yksin ole mahdollista korkeakoulujen toimesta, vaan myös toisen asteen koulutuksen tulee tukea tavoitetta.
- Toisella asteella suoritettavien korkeakoulujen väyläopintojen rahoituksen osalta tulee siirtyä yhtenäiseen malliin. Arene esittää, että väyläopintojen kustannukset siirrettäisiin kokonaisuudessaan toisen asteen oppilaitosten kustannettaviksi.

Oppivelvollisuuskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen rahoituksen eriyttäminen

Arene pitää esitystä oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen koulutuksen rahoituksen erottamisesta ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa hyvänä. Oppivelvollisuutta suorittavien opiskelijoiden kohdalla on perusteltua kasvattaa perusrahoituksen osuutta esityksen mukaisesti. Oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen opiskelijoiden erottaminen rahoitusmallissa mahdollistaa myös jatkossa sen, että jatkuvan oppimisen opiskelijoiden kohdalla voidaan rahoitusmallia muuttaa yhä enemmän

tulosperusteiseen muotoon korkeakoulujen rahoitusmallin mukaisesti ja siten lisätä tehokkuutta järjestelmässä.

Jatkuvan oppimisen rahoituksen eriyttäminen mahdollistaa myös laajemman kehittämisen sen osalta, miten ammatillisen koulutuksen resursseja tullaan jatkossa ohjaamaan. Vuonna 2020 ammatilliseen perustutkintoon tähtäävissä opinnoissa aloittaneista lähes 40 prosentilla oli jo aiempi toisen asteen tai korkea-asteen tutkinto. Resurssinäkökulmasta olisi tarpeen pohtia, miten resursseja kyettäisiin kohdentamaan kansallisen koulutustason noston kannalta optimaalisella tavalla.

Ammatillisten perustutkintojen laajentaminen lukio- ja korkeakouluopinnoilla

Arene pitää esitystä mahdollistaa ammatillisten perustutkintojen laajentamista lukio- tai korkeakouluopinnoissa suoritetuilla opinnoilla perusteltuna ja tarpeellisen. Esitetty 30 osaamispisteen laajennus on riittävä ammattikorkeakoulujen näkökulmasta. Lukio- ja korkeakouluopintojen sisällyttäminen ammatilliseen tutkintoon tukee ammatillisen tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden tosiasiallisia valmiuksia jatkaa opintojaan korkeakoulussa. Esitetty muutos tuo yksittäisille opiskelijoille mahdollisuuden tutustua korkeakouluopintoihin jo ammatillisen tutkinnon opiskelun aikana. Merkittävin haaste korkeakoulujen kannalta esityksessä on, miten yhteistyöstä sopiminen alueellisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa väyläopintojen tarjonnasta saadaan järjestettyä. Erityisen haastavaa tämä on alueilla, joissa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä on iso joukko.

Muutos ei kuitenkaan vielä ratkaise kriittisempää haastetta ammatillisen tutkinnon suorittaneiden korkeakouluvalmiuksien osalta. Lakiesityksen mukaisesti yli 30 prosentilla ammattikorkeakouluopiskelijoista on korkeimpana aiempänä koulutuksenaan ammatillinen tutkinto. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintakonsortion selvityksen mukaan ammatillisen tutkinnon suorittaneet pärjäävät lukiokoulutettuja heikommin valintakokeissa ja eivätkä ammatillisten tutkintojen arvosanat näyttäisi ennustavan juurikaan valintakokeissa menestymistä. Lisäksi erityisesti ammatillisen tutkinnon suorittajat joutuvat käymään ammattikorkeakoulun tarjoamia kertauskursseja ja valmentavia kursseja ennen varsinaisiin opetussuunnitelman mukaisiin kursseihin osallistumista. Arene esittää, että ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmia tulisi kehittää siten, että yhteisten tutkinnon osien laajuutta kasvatetaan nykyisestä 35 osaamispisteestä.

Ammatillisten perustutkintojen laajentamisen vaikutus opiskelijavalintaan

Lakiesityksen asetuksia koskevassa perusteluosiossa todetaan, että uusia laajentavia tutkinnon osia ei otettaisi mukaan painotetun keskiarvon laskennassa. Arenen pitää esitystä perusteltuna, sillä tutkintoja käytetään ammattikorkeakoulujen tutkintoperusteisessa opiskelijavalinnassa ja hakijoiden

yhdenvertaisuuden kannalta olisi ongelmallista, jos ylimääräiset, toisen koulutussektorin alaisuudessa suoritettut kurssit vaikuttaisivat todistusvalinnassa tarkasteltavaan arvosanaan.

Myös uusi ammatillisten tutkintojen laajentaminen antaa korkeakouluille mahdollisuuden lisätä väyläopintojen perusteella tehtävää opiskelijavalintaa. Jo nyt ammattikorkeakoulut tekevät paikallisten väyläopintojen kautta opiskelijavalintaa ja nyt esitetty mahdollisuus sisällyttää tarvittaessa nykyistä enemmän korkeakouluopintoja tutkintoon mahdollistaa väylän käytön laajentamisen.

Arene haluaa tässä kohtaa nostaa esiin haasteet ammatillisten tutkintojen vertailtavuudessa. Kuten Karvin arvioinnit sekä ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintakonsortion selvitykset osoittavat, on ammatillisten tutkintojen vertailtavuudessa ja tutkintojen osoittaman osaamisen arvioinnissa haasteita. Arenen esittääkin, että jos tutkintoja halutaan käytettävän korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa, olisi ainakin yhteisten tutkinnon osien (viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen ja yhteiskunta- ja työelämäosaaminen) kansallisia kokeita, jotka määrittävä kyseisten oppiaineiden arvosanat.

Väyläopintojen rahoittaminen

Ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa suoritettavien korkeakoulujen väyläopintojen suorittamisen rahoituksen osalta tulee siirtyä yhtenäiseen malliin. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto on esittänyt, että toisen asteen kanssa tehtävät väyläopinnot haluttaisiin ottaa pois korkeakoulujen rahoitusmallista, sillä osa korkeakouluista saa erillismaksuja toisen asteen koulutuksen järjestäjiltä suoritetuista kurseista. Toisaalta taas osa ammattikorkeakouluista tarjoaa väyläkurssit ilmaiseksi toisen asteen opiskelijoille.

Jotta väyläopintojen rahoitus olisi turvattu, olisi ammattikorkeakoulujen kannalta selkein vaihtoehto siirtää väyläopintojen kustantaminen kokonaisuudessaan toisen asteen oppilaitosten vastuulle. Toinen vaihtoehto on nykytilan säilyttäminen, jossa väyläopinnot säilyvät korkeakoulujen rahoitusmallissa ja toisen asteen koulutuksen järjestäjät maksavat vähintään lakisääteiset maksut avoimena korkeakoulutuksena tarjottavista väyläopinnoista.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry - erityisasiantuntija
Samuli Maxenius

